

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY CIECHANÓW
NA LATA 2024-2030

Ciechanów, 2023 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Podstawy prawne opracowania Strategii.....	6
1. Główne ramy prawne	6
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	8
II. Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	15
1. Proces uspołeczniania	15
2. Słownik pojęć.....	15
III. Wizja, misja oraz cel strategiczny.....	16
IV. Charakterystyka środowiska społecznego.....	18
Informacje ogólne	18
Struktura ludności.....	19
Szkolnictwo podstawowe.....	19
Pomoc społeczna	20
Bezrobocie	20
V. Diagnoza Problemów Społecznych	22
1. Badania.....	22
2. Wnioski z Diagnozy	22
3. Rekomendacje z Diagnozy	32
4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych	36
VI. Analiza SWOT oraz dane prospektywne	39
1. Analiza SWOT	39
2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)	45
Pomoc społeczna	45
Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii	46
Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej	46
VII. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	47
1. Cele główne strategii.	47
2. Cele operacyjne i ich realizacja	49
VIII. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	59

IX. System zarządzania i aktualizacji strategii.	61
Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	61
Ramy finansowe Strategii.....	61
Instrumenty realizacji strategii	63
Monitoring i ocena wdrażania strategii	63
Załącznik nr 1 – wykaz podmiotów ekonomii społecznej.....	65

WSTĘP

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej, następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno– kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych."

I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2241);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 100, ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2123);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r., poz. 2561, ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 571).
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2023 r., poz. 810 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r., poz. 1993 ze zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2230);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- 1) Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- 2) Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- 3) Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.

- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,

- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.

5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno- programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające zaangażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku, została opracowana na podstawie doświadczeń z realizacji poprzednich strategii oraz identyfikacji problemów, które ujawniły się w trakcie poprzedniego i bieżącego okresu programowania Unii Europejskiej. Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, którym powinno sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę

inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą strategii jest wskazanie celów rozwojowych, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju.

Strategia zawiera długofalową wizję rozwoju województwa mazowieckiego, w myśl której Mazowsze do roku 2030, stanie się regionem spójnym terytorialnie, konkurencyjnym, innowacyjnym, zapewniającym mieszkańcom bardzo dobre warunki życia. Z uwagi na duże zróżnicowanie przestrzenne rozwoju województwa mazowieckiego, konieczne jest prowadzenie polityki zmniejszającej te dysproporcje.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030

Misją samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki społecznej jest dążenie do wzmocnienia kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego na Mazowszu oraz zapewnienie większej spójności społecznej przez rozwój inwestycji społecznych. Z kolei wizja to założenie, że Mazowsze będzie obszarem, którego mieszkańcy cieszą się wysoką jakością życia oraz aktywnie uczestniczą w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym. W razie trudnej sytuacji życiowej mogą zaś uzyskać niezbędną pomoc i wsparcie. W Strategii tej określono 3 Cele Szczegółowe:

1. Zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych poprzez wdrażanie programów i projektów na rzecz ogółu mieszkańców i wybranych grup (w tym mniejszości narodowych i etnicznych) oraz sprawne realizowanie polityki społecznej na Mazowszu.
2. Deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym.
3. Inwestycje w służby społeczne oraz zawody pomocowe. Poprawa wizerunku pomocy społecznej.

W ramach prac nad niniejszą Strategią, uwzględniono również postanowienia wynikające ze Strategii Rozwoju Gminy Ciechanów do roku 2030 (przyjętą uchwałą Nr LXI/357/23 Rady Gminy Ciechanów z dnia 27 września 2023 r.).

II. PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądaną zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

III. WIZJA, MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Ciechanów, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

W ramach przyjętej Strategii Rozwoju Gminy do roku 2030, przyjęto wizję rozwoju w brzmieniu: „*Gmina wiejska Ciechanów to bezpieczna i dostatnia część ziemi ciechanowskiej, gdzie dobrostan przyrody, potrzeby mieszkańców, inwestorów i turystów, funkcjonalne powiązania z otoczeniem, oraz współczesne wyzwania cywilizacyjne określają kierunki jej społeczno-gospodarczego rozwoju*”. Z kolei misja wyrażona została poprzez idee, „*Zrównoważonego rozwoju gminy i zapewnienie odczuwalnej poprawy jakości życia i pracy jej mieszkańców, a także osiąganie coraz lepszej jej pozycji konkurencyjnej w subregionie ciechanowskim i na Mazowszu*”.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

**Ciechanów – gmina dążąca do zapewnienia
bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia
mieszkańców, dostosowana do
bieżących potrzeb społecznych.**

Misję Gminy Ciechanów, wobec przedstawionej wizji, a także dotychczas prowadzonych działań, należy przedstawić następująco:

Ciechanów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją oraz misją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary. Urzeczywistnieniem będzie wskazanie odpowiednich Celi Strategicznych i powiązanych z nimi kierunków działania.

IV.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Ciechanów jest gminą wiejską³, która liczy 7 326 mieszkańców, z czego 49,9% stanowią kobiety, a 50,1% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców wzrosła o 30,8%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,0 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Ciechanów ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 6. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 0,81 na 1000 mieszkańców gminy Ciechanów. W 2022 roku urodziło się 67 dzieci, w tym 46,3% dziewczynek i 53,7% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,62 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2022 roku zarejestrowano 154 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 79 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Ciechanów 75.

61,0% mieszkańców gminy Ciechanów jest w wieku produkcyjnym, 21,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W zasobach komunalnych gminy Ciechanów znajduje się 56 mieszkań o łącznej powierzchni 2147 m².

Na terenie Gminy Ciechanów zarejestrowano łącznie 402 podmioty gospodarcze (jednoosobowa działalność gospodarcza – 361. Spółki - 41, dominują branże: handel i naprawy, a także budowlana).

Powierzchnia gminy wynosi 114,30 km², z czego 96 km² stanowią użytki rolne, natomiast 18,30 km² – lasy.

³ Część danych wskazanych w podrozdziale „Informacje ogólne” pochodzi z portalu www.polskawliczbach.pl

STRUKTURA LUDNOŚCI

Struktura ludności zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

GRUPA WIEKOWA	GMINA		
	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2021 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1465	739	726
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	4612	2093	2519
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1156	760	396
2022 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1507	746	761
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	4606	2098	2508
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1213	788	425

Dane na dzień 31.12 2022r. - Gmina Ciechanów

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

Struktura placówek oświatowych. Brak placówek ponadpodstawowych.

Liczba placówek	2021/2022	2022/2023
Placówki wychowania przedszkolnego	5	5
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	224	226
Szkoły podstawowe	3	3
Uczniowie szkół podstawowych	260	248

Dane – Gmina Ciechanów.

POMOC SPOŁECZNA

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2021 ROK	2022 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	396	313
W TYM ZADANIA WŁASNE	384	301
W TYM ZADANIA ZLECONE	12	12
LICZBA RODZIN	138	102
LICZBA OSÓB W RODZINACH	384	301

Dane – GOPS Ciechanów.

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie (dalej jako: GOPS lub OPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (strona 21).

Poza GOPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii;
- Zespół Interdyscyplinarny.

BEZROBOCIE

	2021 ROK		2022 ROK	
	OGÓLEM	KOBIETY	OGÓLEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	204	98	193	91
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	42	23	91	15

Dane – Powiatowy Urząd Pracy.

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW
	2021 rok			2022 rok		
UBÓSTWO	25	61	0,84%	13	35	0,48%
SIEROCTWO	0	0	---	0	0	---
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	5	29	0,40%	5	29	0,39%
BEZDOMNOŚĆ	3	3	0,04%	4	4	0,05%
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	13	15	0,21%	11	15	0,20%
BEZRADNOŚĆ	6	23	0,32%	3	12	0,16%
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	47	94	1,29%	44	89	1,21%
ALKOHOLIZM	9	21	0,29%	16	36	0,49%
NARKOMANIA	0	0	---	0	0	---
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	0	0	---	2	2	0,02%

V. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

Na terenie gminy, w IV kwartale 2023 r., przeprowadzono badania diagnozujące problemy społeczne, których efektem jest Diagnoza Problemów Społecznych. Celem podjętych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie gminy Ciechanów. Badany obszar dotyczył przede takich zagadnień jak przyczyny problemów społecznych, problemu uzależnień (od alkoholu, narkotyków, jak również uzależnień behawioralnych), a także przemocy domowej.

Zróżnicowany dobór próby, umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu łącznie udział wzięły 233 osoby (106 dorosłych mieszkańców, 96 uczniów, a także 31 przedstawicieli instytucji pomocowych).

Z uwagi na bardzo obszerny charakter dokumentu Diagnozy, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje, zawarte w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych.

2. Wnioski z Diagnozy

Problem uzależnień od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców

Wyniki badań wskazują, że 29,25% respondentów spożywa alkohol kilka razy w roku. Ponadto, istotnym aspektem jest fakt, że 22,64% badanej grupy nie spożywa alkoholu w ogóle. Ta informacja sugeruje, że świadomość zdrowego stylu życia lub zmiana preferencji mogą wpływać na zmniejszenie spożycia alkoholu na terenie gminy. Preferowane rodzaje alkoholu wskazują na popularność piwa/cydru (52,44%) oraz wina (51,22%) wśród badanych. Większość ankietowanych (62,2%) spożywa alkohol głównie w domu, a większość respondentów (65,09%) twierdzi, że nigdy nie była świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd będąc pod wpływem alkoholu. Jednak istnieje mniejsza grupa osób (łącznie 34,91%), która może mieć doświadczenia z tego typu niebezpiecznymi zachowaniami. Istnieją trudności w ocenie skali spożycia alkoholu w miejscowości, gdyż 33,02% badanych trudno jest ocenić tę kwestię. Jednakże fakt,

że 25,47% respondentów uważa, że spożycie jest stałe, a 21,7% widzi wzrost, sugeruje potrzebę dalszego monitorowania oraz działań zapobiegawczych w zakresie spożycia alkoholu w społeczności lokalnej.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 4-6

Zdecydowana większość uczniów, aż 85,92%, deklaruje, że nie miała dotąd doświadczenia z napojami alkoholowymi. Spośród uczniów, którzy sięgali po alkohol, najczęściej było to w wieku 9-10 lat (50%), co stanowi znaczną grupę badanych. Kolejne grupy uczniów sięgały po alkohol w wieku 11-12 lat lub później (30%), oraz w wieku 8 lat lub mniej (20%). Dla uczniów, którzy sięgali po alkohol, najczęstszymi okolicznościami były: spożywanie alkoholu "w czasie uroczystości rodzinnej za zgodą dorosłych" oraz "przez pomyłkę", z identycznym odsetkiem - 30% każda.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 7-8

Większość respondentów (64,52%) nigdy nie próbowała napojów alkoholowych, podczas gdy 35,48% przyznało się do picia. Duża część uczniów (72,73%) przyznała, że po raz pierwszy sięgnęła po alkohol w wieku 11-12 lat, a 18,18% z nich miało z tym styczność w wieku 10 lat lub mniej. Podczas uroczystości rodzinnych (zgodnie z dorosłymi) sięgnęło po alkohol 18,18% badanych, a tyle samo zostało poczęstowanych przez innych członków rodziny. Również 18,18% osób przyznało, że zrobiło to przez pomyłkę, a podobny odsetek nie zaznaczył żadnej z powyższych opcji. Największa grupa respondentów (45,45%) przyznała, że sięga po alkohol kilka razy w roku, a 36,36% z nich piło tylko raz. Wódkę preferowało 57,14% uczniów spośród tych, którzy piją alkohol. Piwo/cydr wybrało 42,86%, a wino/szampana oraz nalewki/likieri po 14,29%. Natomiast whisky/rum/gin/drinki z mocnymi alkoholami wybrało również 14,29% badanych. Większość uczniów, którzy sięgają po alkohol, spożywa je w swoim domu (71,43%), a 57,14% w czasie imprez rodzinnych. Co do dostępności dla nieletnich, 51,61% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, czy alkohol jest dostępny. 25,81% uznało to za niemożliwe, a 19,35% za łatwe. Tylko 3,23% respondentów uznało to za trudne.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców

Zdecydowana większość respondentów (94,34%) deklaruje, że nie zażywa środków psychoaktywnych. To pozytywna informacja, sugerująca niskie stosowanie substancji psychoaktywnych w badanej grupie. Wśród osób, które przyznały się do zażywania narkotyków i dopalaczy, chęć doświadczenia przyjemności i relaksacji była głównym powodem, dla którego osoby te sięgały po substancje psychoaktywne (66,67%). Istotne jest także, że ciekawość, chęć dobrej zabawy, presja grupy oraz zaimponowanie towarzystwu także wpływały na podejmowanie tego typu zachowań. Spośród tych, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi, najczęściej używano marihuany lub haszyszu (66,67%) oraz dopalaczy (50%). Następnie, w kontekście dostępności substancji psychoaktywnych - większość ankietowanych (69,81%) nie posiadała pewności co do dostępności tych substancji, co sugeruje możliwą potrzebę zwiększenia kontroli i świadomości w społeczności dotyczącej tego zagadnienia. Ostatecznie, opinie mieszkańców dotyczące szkodliwości substancji psychoaktywnych dla zdrowia są przeważnie negatywne (zdecydowanie tak - 84,91% oraz raczej tak - 6,6%). Jednakże istnieje też część respondentów, która nie jest w pełni świadoma skali szkód wynikających z używania tych substancji. Dlatego konieczne jest kontynuowanie działań edukacyjnych dotyczących skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych.

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 4-6

Zdecydowana większość uczniów, aż 91,55%, nigdy nie próbowała palenia papierosów, co stanowi pozytywny wynik. Spośród uczniów, którzy sięgali po papierosy, najczęściej było to w wieku 9-10 lat (66,67%), co stanowi istotną grupę badanych. Kolejna grupa uczniów zaczęła palić w wieku 11-12 lat lub później (33,33%). Większość uczniów (60,42%) nie była pewna, czy osoby w ich wieku używają e-papierosów. Mniej niż jedna czwarta (22,92%) stwierdziła, że osoby w ich wieku nie palą e-papierosów, natomiast 16,67% badanych uczniów było przekonanych, że osoby w ich wieku używają e-papierosów. Zdecydowana większość uczniów (91,67%) nigdy nie używała e-papierosów, co stanowi istotny pozytywny trend.

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 7-8

Zdecydowana większość uczniów (83,87%) nigdy nie paliła papierosów, co wskazuje na niski odsetek osób z doświadczeniem palenia w tej grupie wiekowej. Większość tych, którzy próbowali papierosy, sięgnęła po nie w wieku 13-14 lat lub później (80%), podczas gdy 20% zaczęło palić w wieku 10 lat lub mniej. Większość uczniów (60,71%) stwierdziła, że osoby w ich wieku palą e-papierosy, co może sugerować powszechne stosowanie e-papierosów w tej grupie wiekowej. Spośród ankietowanych osób, 82,14% nigdy nie używało e-papierosów, co sugeruje niższe zainteresowanie tym urządzeniem wśród badanej grupy. Większość uczniów (75%) uważa, że e-papierosy są tak szkodliwe jak papierosy tradycyjne, co może wskazywać na świadomość negatywnego wpływu obu rodzajów palenia na zdrowie. Niemniej jednak, mniejszy odsetek (14,29%) uważa, że e-papierosy są mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy, a 10,71% uczniów nie jest pewnych w tym zakresie.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 4-6

Wszyscy badani uczniowie (100%) odpowiedzieli negatywnie na pytanie dotyczące próbowania zażywania narkotyków/dopalaczy, co wskazuje na brak doświadczenia z tego rodzaju substancjami w tej grupie wiekowej. Duża większość uczniów (81,69%) wyraziła przekonanie, że substancje psychoaktywne są "zdecydowanie szkodliwe" dla zdrowia. Ponadto, 15,49% respondentów odpowiedziało, że te substancje są "raczej szkodliwe".

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 7-8

Zdecydowana większość uczniów (96,77%) nigdy nie próbowała zażywać narkotyków/dopalaczy, co stanowi bardzo pozytywny wynik. Mniejszość (3,23%) przyznała, że miała doświadczenie z tego rodzaju substancjami. Uczniowie, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi, wskazywali na wiek 13-14 lat lub więcej jako okres, kiedy po raz pierwszy zażyli tego typu substancje. Osoby, które miały doświadczenie z substancjami psychoaktywnymi, najczęściej sięgały po marihuanę lub haszysz oraz zdobyli te substancje od kolegi/koleżanki. Głównym powodem sięgania po substancje psychoaktywne była "ciekawość". Warto zauważyć, że większość uczniów nie miała pewności, czy substancje psychoaktywne są łatwo dostępne dla osób

nieletnich w gminie. Jednakże znaczący odsetek (41,94%) uważał, że dostęp do tych substancji jest trudny. Większość ankietowanych (87,1%) nie знаła miejsc, gdzie można by kupić narkotyki lub dopalacze w gminie. Zaledwie niewielka grupa wskazała na możliwość zakupu przez Internet lub w lokalnych miejscach takich jak osiedla, centra miast, dyskoteki, bary lub puby. Duża większość respondentów (96,78%) uznaje substancje psychoaktywne za szkodliwe dla zdrowia, co świadczy o świadomości wśród uczniów na temat ryzyka związanego z ich stosowaniem.

Problem przemocy wśród dorosłych mieszkańców

Mimo że większość respondentów (46,23%) twierdzi, że nie znają osób doświadczających przemocy domowej, istnieje znaczący odsetek (22,64%), który potwierdza znajomość takich osób w swoim otoczeniu. To sugeruje, że problem przemocy domowej może być bardziej rozpowszechniony, niż mogłoby się wydawać na pierwszy rzut oka. Większość ankietowanych (68,42%) nie doświadczyła żadnej formy przemocy, co stanowi ważny punkt odniesienia w ocenie skali problemu. Jednakże istnieje grupa osób, które doświadczyły przemocy psychicznej (75%), fizycznej (41,67%), ekonomicznej (19,44%), mobbingu (16,67%) oraz zaniedbania (13,89%). To istotne dane w kontekście potrzeby wsparcia i ochrony dla tych osób oraz działań profilaktycznych wobec różnych form przemocy. Istotnym jest zidentyfikowanie osób stosujących przemoc. Respondenci wskazywali na różne osoby stosujące przemoc, głównie obce osoby (41,67%) oraz partnerów życiowych, tj. mężów lub żony (25%). Ponadto, ojcowie/opiekunowie (16,67%) oraz znajomi/przyjaciele (16,67%) także byli wymieniani jako sprawcy przemocy.

Zdecydowana większość respondentów (89,62%) deklaruje, że nigdy nie stosowała żadnej formy przemocy. To pozytywna informacja sugerująca, że większość ankietowanych nie angażuje się w zachowania przemocowe. Spośród tych, którzy przyznali się do stosowania przemocy, głównie była to przemoc fizyczna (54,55%) oraz psychiczna (36,36%). Jeśli chodzi o osoby, wobec których stosowano przemoc, najczęściej były to obce osoby (45,45%). Jednakże także matka/opiekunka, ojciec/opiekun, dzieci, znajomi/przyjaciele byli wymieniani jako osoby dotknięte przemocą, co pokazuje różnorodność relacji w kontekście przemocy. Większość ankietowanych (76,42%) stanowczo zaprzeczyła stosowaniu kar fizycznych wobec

dzieci. Jednakże istnieje mniejsza grupa (8,49%), która przyznała się do tego typu zachowań. To sugeruje potrzebę dalszego promowania metod wychowawczych pozbawionych przemocy oraz edukacji w zakresie konsekwencji stosowania kar cielesnych wobec dzieci.

Problem przemocy wśród uczniów klas 4-6

Zdaniem badanych, głównymi powodami występowania agresji lub przemocy wśród młodzieży są uzależnienia od alkoholu, narkotyków, dopalaczy (69,01%) oraz problemy rodzinne (50,7%). Mniej więcej połowa respondentów wskazała również na wpływ Internetu, telewizji, gier komputerowych (46,48%) oraz zazdrość/zaborczość (40,85%) jako czynniki wpływające na zachowania agresywne. Większość uczniów (76,06%) nie doświadczyła przemocy, jednak 23,94% przyznało, że miało takie doświadczenia. Respondenci wskazywali na kolegów ze szkoły (58,82%) oraz znajomych/przyjaciół (35,29%) jako główne osoby stosujące przemoc wobec nich. W mniejszym stopniu wskazywano na rodziców/opiekunów, siostry jako osoby stosujące przemoc. Uczniowie, którzy doświadczyli przemocy, najczęściej spotykali się z fizycznymi formami przemocy, takimi jak bicie, kopanie, szarpanie (64,71%). Kolejnymi częstymi formami były psychiczne aspekty przemocy, takie jak groźby, zastraszanie, wyśmiewanie się (41,18%). Rzadsze były przypadki naruszenia granic intymnych (11,76%) oraz zaniedbania w sytuacjach potrzeby (5,88%).

Większość ankietowanych uczniów (77,46%) przyznała, że nie stosowała przemocy wobec innych. Jednakże 22,54% z nich przyznało się do stosowania przemocy. Głównymi obiektami przemocy byli koledzy ze szkoły (62,5%) oraz bracia (50%), co wskazuje na istnienie konfliktów w otoczeniu szkolnym i domowym. Rzadziej stosowano przemoc wobec znajomych/przyjaciół (43,75%), sióstr (25%), innych osób z najbliższego otoczenia (25%), ojców/opiekunów (18,75%) oraz innych członków rodziny (18,75%). Uczniowie, którzy stosowali przemoc, najczęściej wykazywali agresywne zachowania fizyczne, takie jak bicie, szarpanie (75%). Rzadziej stosowano psychiczne formy przemocy, takie jak groźby, zastraszanie, upokarzanie (18,75%), oraz naruszanie granic intymności (18,75%). Większość uczniów (46,48%) nie była pewna występowania przemocy w swojej szkole, co może wskazywać na ograniczoną świadomość lub złożoność problemu w danym środowisku. Niemniej jednak, 29,58%

respondentów wskazało, że nie obserwują przemocy, podczas gdy 23,94% uczniów przyznało, że problem ten istnieje. W przypadku problemów z przemocą, uczniowie najczęściej zwracaliby się o pomoc do rodziców/opiekunów (84,51%), co wskazuje na ich kluczową rolę w rozwiązywaniu tego typu sytuacji. Ponadto, uczniowie wskazywali na nauczycieli (45,07%) oraz znajomych/przyjaciół (40,85%) jako potencjalnych sojuszników w sytuacji problemów z przemocą. Jednakże skorzystanie z pomocy Policji czy specjalistów było mniej powszechne.

Problem przemocy wśród uczniów klas 7-8

Uczniowie wskazywali główne przyczyny agresji lub przemocy jako: "uzależnienia od alkoholu, narkotyków, dopalaczy" (77,42%) oraz "problemy rodzinne" (64,52%). Rzadziej wskazywane były: "depresja, stany lękowe i inne choroby psychiczne" (54,84%), "zazdrość/zaborczość" (41,94%) i "wpływ środowiska, znajomych itp." (41,94%). W odpowiedzi na pytanie dotyczące doświadczenia przemocy, 51,61% uczniów przyznało się, że doświadczyło przemocy, podczas gdy 48,39% odpowiedziało negatywnie. Osoby najczęściej stosujące przemoc wobec uczniów to "koledzy ze szkoły" (75%) oraz "znajomi/przyjaciele" (43,75%). Rzadziej wskazywano na "brata" (25%), "obce osoby" (18,75%) i "siostrę" (12,5%). Uczniowie, którzy doświadczyli przemocy, najczęściej spotykali się z werbalnymi i emocjonalnymi formami przemocy, takimi jak groźby, zastraszanie, upokarzanie (56,25%). Ponadto, 43,75% uczniów doświadczyło przemocy fizycznej, takiej jak bicie, szarpanie. Rzadziej było to zaniedbywanie (18,75%) oraz niechciane dotykanie w sposób niezgodny z wolą (6,25%). Większość uczniów (56,25%) stwierdziła, że osoby stosujące przemoc wobec nich nie były pod wpływem substancji, a 43,75% respondentów było niepewnych co do tego, czy osoby stosujące przemoc były pod wpływem substancji.

Większość uczniów (67,74%) wskazała, że nie stosowali przemocy wobec innych, ale 32,26% przyznało się do tego zachowania. Głównymi osobami, które doświadczały przemocy od ankietowanych były "koledzy ze szkoły" (70%) oraz "znajomi/przyjaciele" (40%). Spośród uczniów, którzy stosowali przemoc, najczęściej używali werbalnych i emocjonalnych form agresji, takich jak groźby, zastraszanie, upokarzanie (90%). Ponadto, 40% przyznało się do stosowania przemocy fizycznej, takiej jak bicie, szarpanie. Ponad połowa uczniów (51,61%) uważa, że w ich szkole istnieje problem

przemocy między uczniami, natomiast 29,03% zaprzecza występowaniu takiego problemu, a 19,35% jest niepewnych co do obecności przemocy. W przypadku doświadczenia przemocy, uczniowie w większości zwróciliby się o pomoc do "rodziców/opiekunów" (64,52%). Następnie wskazane były inne źródła wsparcia, takie jak "nauczyciele" (35,48%), "znajomi/przyjaciele" (32,26%), "samodzielne radzenie sobie" (22,58%), "Policja" (19,35%) oraz "pedagog szkolny, psycholog, terapeuta lub inny specjalista" (19,35%).

Problem uzależnień behawioralnych wśród dorosłych mieszkańców

Wyniki wskazują, że bardzo wysoki odsetek mieszkańców (81,13%) korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie. Jedynie niewielka grupa (9,43%) stwierdziła, że w ogóle nie korzysta z takich urządzeń. To świadczy o powszechności ich użytkowania w codziennym życiu. Duża część respondentów (łącznie 79,16%) poświęca od jednej do sześciu godzin dziennie na korzystanie z nowych mediów. Bieżące wiadomości, poszerzanie wiedzy oraz hobby stanowią główną motywację do korzystania z nowych mediów według 72,63% respondentów. Dodatkowo, social media, kontakt ze znajomymi i robienie zakupów również są ważnymi powodami korzystania z mediów cyfrowych. Większość ankietowanych (51,04%) stwierdziła, że mogłaby żyć bez telefonu komórkowego. Jednakże 44,79% respondentów przyznało, że trudno byłoby im funkcjonować bez tego urządzenia, co wskazuje na istnienie pewnego stopnia uzależnienia od telefonu komórkowego w społeczności. Większość respondentów (80,19%) nigdy nie brała udziału w konkursach, gdzie wysyła się płatne smsy, dodatkowo większość z nich (91,51%) również nie obstawiała zakładów bukmacherskich ani nie grała na automatach czy w salonach gier. To sugeruje, że aktywność hazardowa nie jest powszechna w tej społeczności.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 4-6

Większość uczniów (66,2%) korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, co wskazuje na powszechność ich używania w codziennym życiu. Dodatkowo, 26,76% badanych uczniów korzysta z urządzeń kilka razy w tygodniu, co również podkreśla regularność wykorzystywania technologii. Najczęściej uczniowie (51,06%) poświęcają na nowe media od 1 do 3 godzin dziennie. Jednakże znaczna część (25,53%) spędza

przed nimi od 3 do 6 godzin każdego dnia. Głównymi motywami korzystania z nowych mediów są kontakt ze znajomymi (78,57%), słuchanie muzyki (61,43%), oglądanie filmów, seriali, programów (57,14%) oraz nauka (55,71%). Większość uczniów (51,43%) nie ma zainstalowanej blokady rodzicielskiej na swoich urządzeniach, co może wpływać na ich dostęp do treści nieodpowiednich dla ich wieku. Przeważająca większość uczniów (98,57%) nie zgodziłaby się na udostępnienie swoich danych obcej osobie, co wskazuje na rozwagę w zakresie prywatności w sieci. Niemal połowa ankietowanych uczniów (48,57%) stwierdziła, że mogłaby żyć bez telefonu komórkowego. Jednakże istnieje znaczna grupa (38,57%), która przyznała, że trudno byłoby im funkcjonować bez niego, co może wskazywać na pewne uzależnienie od tego urządzenia. Mała grupa (12,86%) uznała, że są uzależnieni od telefonu komórkowego.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 7-8

Przeważająca większość uczniów (90,32%) korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, co świadczy o powszechnym wykorzystaniu technologii w codziennym życiu. Uczniowie poświęcają znaczną część czasu na korzystanie z nowych mediów, gdzie 32,14% ankietowanych spędza 1-3 godziny, a tyle samo (32,14%) spędza 3-6 godzin dziennie na korzystaniu z tych platform. Głównymi powodami korzystania z nowych mediów są kontakt ze znajomymi (83,87%), social media (77,42%), słuchanie muzyki (74,19%), nuda (74,19%) oraz oglądanie filmów, seriali, programów (54,84%). Gry online (48,39%) i nauka (45,16%) również odgrywają istotną rolę. Większość uczniów (80,65%) nie posiada blokady rodzicielskiej na swoich urządzeniach, co może wpłynąć na ich narażenie na treści nieodpowiednie dla ich wieku. Zdecydowana większość uczniów (93,55%) nie chciałaby udostępniać swoich danych obcej osobie, co wskazuje na świadomość zagrożeń związanych z prywatnością w sieci. Ponad połowa uczniów (51,61%) zaznacza, że trudno byłoby im funkcjonować bez telefonu komórkowego, co sugeruje pewne zależności od tego urządzenia, natomiast 35,48% stwierdziło, że mogliby żyć bez niego.

Problemy społeczne oraz profilaktyka według mieszkańców

Główną przyczyną uzależnień behawioralnych, według 67,92% respondentów, jest "nuda oraz brak innych alternatyw do spędzania czasu wolnego". Następnie, 56,6%

ankietowanych wskazało na "ucieczkę" od problemów osobistych jako istotny czynnik prowadzący do uzależnień, podczas gdy 41,51% osób zidentyfikowało "samotność", a 34,91% respondentów wskazało na "wzorce kulturowe kreowane przez media" jako kolejną przyczynę. Co więcej, 56,6% badanych uzyskuje informacje na temat substancji psychoaktywnych głównie z telewizji, Internetu lub prasy. Następnie, 36,79% mieszkańców stwierdziło, że nie czerpie takiej wiedzy, natomiast 24,53% osób korzysta z kampanii informacyjnych, takich jak ulotki, plakaty, spoty telewizyjne i radiowe. Jeśli chodzi o wsparcie w przypadku problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi, 50% ankietowanych wskazało, że zwróciłoby się o pomoc do lekarza specjalisty, psychologa, specjalistycznej poradni lub kliniki. Kolejne preferowane opcje to wsparcie ze strony rodziny, wybrane przez 31,13% osób oraz próbę samodzielnego radzenia sobie z problemem, co zaznaczyło 26,42% badanych. Natomiast 19,81% respondentów wskazało na pomocowe instytucje państwowe, takie jak Ośrodek Pomocy Społecznej czy Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jako potencjalne źródło pomocy.

Jedynie 35,3% respondentów oceniło warunki życia w gminie jako dobre lub bardzo dobre, z czego 29,25% jako raczej dobre, a 7,55% jako bardzo dobre. Zdecydowana większość osób, aż 77,11%, słyszała lub знаła osoby ubogie w swoim otoczeniu, co wskazuje na istnienie problemu ubóstwa. Zdaniem ankietowanych, najpoważniejszymi problemami osób niepełnosprawnych są utrudnienia w dostępie do placówek rehabilitacyjnych, bariery architektoniczne oraz trudności z korzystaniem ze środków transportu. Niemal połowa ankietowanych (40,57%) uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w ich miejscowości jest niewystarczająca. Większość respondentów (76,42%) uważa, że dostęp do placówek opieki zdrowotnej w ich miejscowości jest niewystarczający, co może świadczyć o istotnych niedociągnięciach w systemie opieki zdrowotnej. Osoby starsze najczęściej według ankietowanych borykają się z chorobami oraz samotnością, co stanowi wyzwanie dla społeczności lokalnej. Tylko 15,09% ankietowanych pozytywnie ocenia zaangażowanie władz lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych, podczas gdy 35,85% osób uważa, że jest ono niedostateczne.

Problemy społeczne według pracowników instytucji pomocowych

Według ankietowanych, najczęściej widocznymi problemami są alkoholizm (64%), nikotynizm (64%), a także uzależnienia behawioralne (48%). Problemy takie jak alkoholizm (60%), niezaradność życiowa (56%) oraz trudności opiekuńczo-wychowawcze (36%) zostały wskazane jako główne przyczyny problemów społecznych na terenie gminy. Zdaniem respondentów, spożycie alkoholu na terenie wykonywania obowiązków służbowych jest przede wszystkim stałe (36%), a dla dużej grupy badanych (36%) trudno ocenić jak ta sytuacja zmieniała się w ostatnich latach. Instytucje pomocowe często spotykają się z uzależnieniami alkoholowymi (36%) oraz zjawiskiem uzależnień behawioralnych (36%), jednakże opinie na temat występowania problemów z narkotykami/dopalaczami są różne (trudno powiedzieć - 68%). Wskazano, że uzależnienia behawioralne mają wysoki wpływ na dysfunkcję rodziny (88,89%), jednakże osoby uzależnione rzadko same zwracają się o pomoc (88%). Poradnictwo (88,89%) i profilaktyka (88,89%) zostały wskazane jako główne formy pomocy w przypadku uzależnień behawioralnych. Większość ankietowanych nie zna miejsc, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze (95%), a także trudno jest im ocenić, czy alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym lub nieletnim na terenie gminy (często/czasami - 52%). W przypadku problemów uzależnień i przemocy, mieszkańcy zazwyczaj zwracają się o pomoc do rodziny (18,18%) lub szukają pomocy w Internecie (18,18%). Według ankietowanych pracowników instytucji pomocowych istnieje zapotrzebowanie na szkolenia dotyczące rozwiązywania problemów uzależnień behawioralnych (48%) oraz przemocy (48%) na terenie gminy.

3. Rekomendacje z Diagnozy

Celem Diagnozy było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminę Ciechanów w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz pracowników instytucji pomocowych.

Poniżej przedstawiono najważniejsze rekomendacje wyływające z przeprowadzonych badań. Rekomendowane działania profilaktyczne:

- W kwestii spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych wśród nieletnich, należałoby prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających z tego typu uzależnień. W związku z tym zalecana jest dalsza realizacja kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, papierosów, narkotyków oraz dopalaczy, a także uzależnień behawioralnych.
- W szkołach należy realizować programy profilaktyczne rekomendowane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.
- W opinii młodzieży podejmowane działania profilaktyczne są dla nich ciekawe i chętnie w nich uczestniczą, dlatego warto organizować warsztaty profilaktyczne z udziałem specjalistów oraz pogadanki z wychowawcami w szkole. W związku z tym ważne jest także edukowanie pedagogów, wychowawców oraz nauczycieli, aby wyposażyć ich w umiejętności potrzebne do prowadzenia świadomej profilaktyki szeroko pojętych uzależnień.

Profilaktyka uzależnień chemicznych powinna być prowadzona na kilku poziomach, aby spełniała swoją rolę:

Profilaktyka uniwersalna – są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój. Tutaj zaleca się:

- Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
- Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderekich i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia.

- Utrzymywanie dobrych relacji z innymi niż rodzice kompetentnymi i troskliwymi osobami dorosłymi (np. dziadkami, nauczycielami, mentorami) jest jednym z ważnych czynników chroniących i wspierających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.
- Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań – rekomenduje się, aby działania te miały formę warsztatów i spotkań z ekspertami, ponieważ jest to najbardziej lubiana i skuteczna forma profilaktyki dla tej grupy.
- Organizację kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami.
- Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji poprzez zajęcia z terapeutami zajęciowymi.
- Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.
- Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży na temat przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie ich do nauki szkolnej.
- Rekomenduje się edukację rodziny pod względem problemów uzależnień i zasięgnięcia pomocy w wypadku występowania przemocy. Edukacja może mieć formę kampanii społecznej oraz warsztatów i spotkań z ekspertami (w formie stacjonarnej lub online). Prowadzenie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat szkodliwości i skutków przyjmowania substancji uzależniających.

Profilaktyka selektywna – ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka. Są to działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego. Profilaktyka selektywna jest więc przede wszystkim działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym. Rekomenduje się:

- Zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy. Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Tym rodzinom powinny zostać zaproponowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym w gminie.
- Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim.

Profilaktyka wskazująca – ukierunkowana na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka, demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniających kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Zaleca się:

- Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia - stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych. Zalecane jest, aby poza uczestnictwem w psychoterapii osoby uzależnione korzystały również z oferty ruchów samopomocowych.
- Zwiększanie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu lub zwiększanie dostępu do istniejących form wsparcia.
- Wspieranie działalności środowisk abstynenckich. Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym. Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym.

- Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią.
- Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe⁴,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:

⁴ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są na terenie gminy Ciechanów zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne praktycznie we wszystkich obszarach, przede wszystkim jednak z zakresu: wspierania rodziny, pomocy społecznej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej. Dotychczasowa ich działalność stanowi istotne wsparcie w realizacji wskazanych usług przez gminę Ciechanów. Wskazane podmioty są dobrze przygotowane do realizacji wymienionych usług społecznych, posiadają odpowiednie zasoby, przede wszystkim kadrowe oraz sprzętowe. W konsekwencji należy pozytywnie ocenić ich zdolność do dalszej realizacji wykonywanych zadań, stanowiących wymienione usługi społeczne.

VI. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobre funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej - skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy - zaangażowanie w pracę pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej - duża wiedza pracowników Ośrodka, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać - mobilność i elastyczność pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej - dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie Gminy Ciechanów oraz powiatu ciechanowskiego - aktywna współpraca z instytucjami z sektora pozarządowego - szybka wymiana informacji pomiędzy instytucjami dotycząca naszych wspólnych klientów - dobra współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczającej ilości środków finansowych, które umożliwiły odbywanie większej ilości szkoleń pracownikom Ośrodka - duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej (bardzo duża ilość problemów klientów) - brak możliwości skorzystania przez pracowników z superwizji bądź sesji terapeutycznych - brak zakładów pracy, które umożliwiłyby zatrudnienie, a co za tym idzie zmniejszenie bezrobocia - brak instytucji wspierających działanie systemu pomocy społecznej takich jak dzienny dom pomocy społecznej, mieszkania chronione - niska wiedza i świadomość ludzi na temat pomocy społecznej - pojawiające się nowe problemy i kwestie społeczne związane z pracą pracowników, - brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań pomocowych

<ul style="list-style-type: none"> - dobra współpraca z Punktem Konsultacyjnym dla osób uzależnionych i współuzależnionych działających w strukturach powiatu - akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz poprawy sytuacji rodzin z problemami - duże umiejętności wykorzystania potencjału partnerów społecznych - wdrażanie systemu wolontariatu dla osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych - dobra współpraca przy realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – Zespół Interdyscyplinarny 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie innowacyjnych programów mających na celu wsparcie samorządów – możliwość dofinansowania ze środków UE – dalsze systematyczne umacnianie rodziny, motywowanie do właściwej egzystencji i funkcjonowania rodziny w środowisku – warunkowanie pomocy poprzez zawieranie kontraktów socjalnych – zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie: przeciwdziałania przemocy, przeciwdziałania wykluczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczne promowanie pozytywnego wizerunku rodzin wielopokoleniowych przez media i środowisko lokalne – stereotypowe myślenie na temat pomocy społecznej oraz uzależnienie klientów od systemu pomocy społecznej – słaba kondycja finansowa mieszkańców – brak pokoleniowości rodzin, pozostawianie w samotności osób starszych i niepełnosprawnych przez rodzinę – przeniesienie obowiązków rodziny względem osób starszych i niepełnosprawnych na instytucje pomocowe – starzenie się społeczeństwa – dziedziczenie niezaradności klientów OPS

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

MOCNE STRONY

- Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych, uwikłanych w przemoc w GOPS Ciechanów
- działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi
- - pedagodzy w szkołach
- działalność profilaktyczna
- współpraca instytucji pomocowych

SŁABE STRONY

- nauczyciele nie posiadają dostatecznego przeszkolenia w zakresie niektórych programów profilaktycznych
- brak psychologów w szkołach do rozwiązywania wszystkich problemów- mała ilość godzin
- brak komunikacji i ciągłości opieki – wsparcia po leczeniu odwykowym,
- utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania,
- brak placówki Wsparcia Dziennego w formie Specjalistycznej
- słabo rozwinięty wolontariat w ramach pracy z dziećmi na terenach wiejskich
- brak możliwości dojazdów dla chętnych uczestników w zajęciach dodatkowych z terenu gminy Ciechanów
- niedostateczne działania profilaktyczno-korekcyjne dla osób dorosłych
- brak grup samopomocowych (AA, Al.-anon, DDA)

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych – zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscach publicznych – pozyskanie środków finansowych na kontynuację działania Punktu Konsultacyjnego – możliwość finansowania zadań w zakresie uzależnień behawioralnych 	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy – brak pozytywnych wzorców w rodzinie oraz przenoszenie złych zachowań z pokolenia na pokolenie – „dziedziczenie” uzależnień – brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży
EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – optymalna liczba przedszkoli i szkół publicznych na terenie gminy – dobrze przygotowana kadra pedagogiczna, gotowa do podnoszenia kwalifikacji – prężnie działające: koła gospodyń wiejskich, Klub Sportowy „Gryf”, Klub Senior +, OSP – sieć wyposażonych świetlic wiejskich służących społeczności lokalnej – cykliczna organizacja imprez plenerowych na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – słabo rozwinięty wolontariat młodzieżowy – brak możliwości dojazdu osób dorosłych i dzieci na uroczystości i imprezy (brak środków komunikacji publicznej) – brak spotkań edukacyjnych dla osób starszych dotyczących specyfiki potrzeb sposobów realizacji związanych z wiekiem – niedostateczna liczba specjalistycznej kadry w świetlicach – niewystarczający dostęp do psychologa

<ul style="list-style-type: none"> – dobra współpraca między instytucjami oświatowymi, społecznymi oraz kulturalnymi 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczona dostępność placówek oświatowych w godzinach popołudniowych – ograniczona oferta rekreacyjna dla młodzieży – brak dostępu do psychologów (problem ogólnokrajowy)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty) – pozyskiwanie środków zewnętrznych – napływ nowych mieszkańców – aktywność społeczności gminy: duży potencjał artystyczny mieszkańców, pojawianie się inicjatyw oddolnych, aktywni Seniorzy – realizowanie nowych projektów sportowo-rekreacyjnych – aktywność młodzieży jako wolontariuszy 	<ul style="list-style-type: none"> – niż demograficzny, wraz ze starzeniem się społeczeństwa – niska świadomość edukacyjna – wyjazd młodzieży do większych miast – brak wykwalifikowanej kadry na rynku, odpływ pracowników z doświadczeniem do sektora prywatnego – bierność społeczności lokalnej w uczestniczeniu w wydarzeniach sportowych

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

1. Zwiększenie liczebności kadry, z uwzględnieniem pojawiających się potrzeb, zapewniające skuteczność podejmowanych inicjatyw.
2. Zapewnienie pracownikom dostępu do kursów z zakresu nowoczesnych technik walki z patologiami społecznymi.
3. Upowszechnianie informacji o prawach, możliwościach, a także oferowanych formach pomocy dedykowanych osobom niepełnosprawnym.
4. Znoszenie barier architektonicznych na terenie Gminy.
5. Ułatwienie dostępu osób niepełnosprawnych do usług opieki medycznej, zabiegów rehabilitacyjnych.
6. Systematyczne prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych, których celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej różnych form przemocy.
7. Zwalczanie przemocy domowej, przez zaspokojenie jej podstawowych potrzeb (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia rodzinne, świadczenie pracy socjalnej).
8. Realizacja procesu szybkiej interwencji kryzysowej w sytuacji wystąpienia problemu przemocy domowej.
9. Systematyczne kierowanie sprawców przemocy do programów pomocowych.
10. Przygotowanie oferty wsparcia i działań pozwalających na rozwijanie społecznej świadomości dotyczącej problemu przemocy, alkoholizmu i innych patologii społecznych.
11. Rozwój i poszerzenie istniejącej infrastruktury socjalnej dla mieszkańców gminy, tworzenie nowych Klubów, dziennych ośrodków wsparcia, mieszkań socjalnych i chronionych.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

1. Rozwój systemu pracy socjalnej, przez podejmowanie wspólnych inicjatyw między poszczególnymi instytucjami i podmiotami, na rzecz przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu.
2. Przygotowanie i poprawa form pracy z uzależnionymi, w celu zwiększenia stopnia motywacji do podjęcia leczenia odwykowego.
3. Budowanie warunków umożliwiających zmianę zachowań mieszkańców Gminy wobec uzależnień.
4. Przygotowanie i realizacja szkolnych programów profilaktycznych, służące zmianie postaw i zachowań dzieci i młodzieży wobec uzależnień.
5. Promocja zdrowego stylu życia.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

1. Określenie i zbadanie zainteresowań oraz potrzeb zgłaszanych przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
2. Poszerzenie oferty sektora organizacji pozarządowych, klubów sportowych, bibliotek oraz ośrodków kultury, dostosowanej do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Pozyskiwanie środków finansowych na przygotowanie projektów związanych z potrzebami osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Opracowanie i wdrożenie kompleksowych projektów dotyczących udziału osób starszych w życiu społecznym.
5. Zwiększenie ilości bezpłatnych imprez okolicznościowych i świątecznych z udziałem osób starszych.

VII. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii wizję sformułowano w następujący sposób:

Ciechanów – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.

Natomiast misja wyrażona została:

Ciechanów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Ciechanów – Gmina bezpieczna, kreująca warunki do pełnego wspierania mieszkańców, poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano

o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (nieznacznie zmodyfikowanych), z uwzględnieniem bieżących zmian. Dodatkowo, uwzględniono przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy cele strategiczne (zwłaszcza cel nr 1 „*Doskonalenie warunków życia i pracy mieszkańców gminy*”), a także cele operacyjne (zwłaszcza: Cel 1. Rozwój i doskonalenie kapitału społecznego oraz Cel 6. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców, turystów oraz innych osób przebywających na terenie gminy).

W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem</u> <u>rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej – Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (prawne, psychologiczne, terapeutyczne) – Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy zajmującymi się polityką społeczną – podniesienie poziomu komunikacji (np. poprzez utworzenie platformy wymiany danych) – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (superwizja)
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie i wdrożenie kolejnych programów przeciwdziałania przemocy domowej – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych – rozszerzenie oferty placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz pomocowych	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej – Rozwój systemu opieki nad dziećmi do lat 3 oraz przedszkoli – Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów

	<p>psychologiczno-terapeutycznych, grup wsparcia, grup korekcyjno- edukacyjnych, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie wsparcia specjalistycznego dla osób starszych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych - Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego - Liczba zawiązanych grup wsparcia dla rodzin (ew. ilość spotkań w ramach istniejących grup wsparcia) <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podnoszenie kompetencji rodzicielskich - Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego - Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej - Kontynuacja działalności Punktu Konsultacyjnego (szkolenia, rozwój kompetencji, zwiększenie pomocy psychologicznej i terapeutycznej) - Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego - W razie potrzeby utworzenie mieszkań chronionych w gminie dla ofiar przemocy domowej lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia , a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych; - Kontynuacja współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie - Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające

<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba mieszkań chronionych (jeżeli zostaną utworzone, zgodnie z zapotrzebowaniem) – Liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego. 	
<p>4. Wspieranie rodzin z dziećmi</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – Współpraca z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży – Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin – Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – Liczba dzieci, którym zorganizowano wypoczynek (letni, zimowy) – Liczba zajęć dokształcających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć) – Liczba świetlic/klubów młodzieżowych, placówek wsparcia dziennego – Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin 	
<p>5. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie dokształcania dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym – Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci – Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny – Rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży – Liczba świetlic/klubów młodzieżowych, placówek wsparcia dziennego <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	

<p>6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną – Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych – Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów kulturalnych – w tym z zakresu edukacji kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych. – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów – Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p><u>Czas realizacji</u> – lata 2024-2030</p> <p><u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe</p> <p><u>Realizatorzy</u> – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne.</p> <p><u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura rejonowa, kuratorzy sądowi, Kościół, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.</p>	

Cel Strategiczny nr II
Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej
oraz osób z niepełnosprawnościami.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
<p>1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych (szczególnie w obszarach kluczowych dla funkcjonowania Gminy, np.: opiekun/asystent, podstawowa opieka zdrowotna) – Minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia – Organizacja spotkań motywacyjno-edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami (w tym również prowadzącymi JDG) – Organizacja spotkań dla młodzieży – uświadamianie w kwestii wejścia na rynek pracy oraz aktywności zawodowej – Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych lub współfinansowanych szkoleń dla bezrobotnych – Wielkość i rodzaj przyznanej pomocy społecznej dla bezrobotnych <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców – Organizacja zajęć i warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami – Podjęcie działań zmierzających do utworzenia Domu Pomocy Społecznej (DPS) – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i z niepełnosprawnościami – Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

	<ul style="list-style-type: none"> – Upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności – Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osób Niepełnosprawnych lub opiekę wychowawczą
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych imprez – Liczba zorganizowanych zajęć i warsztatów – Liczba zrealizowanych usług – Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>3. Rozwój usług społecznych i aktywizacja seniorów</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Likwidacja barier architektonicznych (w tym również wsparcie tego rodzaju inicjatyw) – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów – Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych – Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych – Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego – kontynuacja dotychczasowych inicjatyw, jak również wspieranie nowych projektów – Podjęcie działań zmierzających do utworzenia nowego Klubu Seniora – Dążenie do integracji międzypokoleniowej – Rozwój usług edukacyjnych adresowanych od osób starszych.

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba i rodzaj prac/działań w ramach likwidacji barier architektonicznych
- Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych
- Liczba przeprowadzonych szkoleń
- Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/impres integracyjnych
- Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie w obszarze ubóstwa)

- Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży
- Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem
- Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego
- Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym deinstytucjonalizacja wsparcia (praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne)

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży
- Liczba zorganizowanych (bądź wspartych finansowo) wyjazdów dla dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem
- Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

Czas realizacji – lata 2024-2030

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, i inne.

Partnerzy w realizacji – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki wsparcia, Policja, Kościół, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr III
Efektywna polityka prozdrowotna,
zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja imprez integracyjnych (integracja międzypokoleniowa, integracja osób zagrożonych wykluczeniem, itp.) – Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie – promowanie i wspomaganie nowych inicjatyw – Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej – Pobudzanie oddolnych inicjatyw (samoorganizacja mieszkańców)
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym – Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno- kulturalnej <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących życie lokalnej społeczności	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych – Promowanie osób starszych i z niepełnosprawnościami, jako pełnowartościowych członków społeczeństwa – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności

<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne) <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>3. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, terapeutycznego – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj oferowanych usług w ramach poradnictwa (specjalistycznego, psychologicznego, prawnego oraz terapeutycznego) – Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne) – Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>4. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Promocja modelu zdrowego stylu życia – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych

	<ul style="list-style-type: none"> - Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych - Rodzaj kampanii promujących zdrowy tryb życia <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p><u>Czas realizacji</u> – lata 2024-2030</p> <p><u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe</p> <p><u>Realizatorzy</u> – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne</p> <p><u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień , ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty</p>	

VIII. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- zmniejszenie ilości oraz ogólnej skali problemów społecznych.

Prognozowane zmiany gmina Ciechanów osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>Problem społeczny</u>	<u>Prognoza zmian</u>
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none">– spadek liczby osób bezrobotnych– aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym– zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy– wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none">– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej– powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych– powstawanie środowiskowych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych– podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych

	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawę warunków życia mieszkańców – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym
Przemoc domowa	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie zjawiska przemocy domowej poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania (przemocy) – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą – ochrona ofiar przemocy – prowadzenie specjalistycznych porad i terapii dla sprawców przemocy – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy domowej
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych.

IX. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet przy pomocy Urzędu Gminy; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Koszt realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ciechanów na lata 2024-2030 został oszacowany w skali rocznej, odrębnie dla poszczególnych celów strategii. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych w 2024 roku będą oscylować w granicach określonych w poniższym zestawieniu:

<u>Cel:</u>	<u>2024</u>	<u>2025 – 2030</u>
Cel Strategiczny I	4 146 683 zł	Realizacja zadań wynikających z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ciechanów w latach 2025-2030 będzie finansowana z budżetu gminy do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym.
Cel Strategiczny II	1 970 355 zł	
Cel Strategiczny III	120 400 zł	

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Gminy, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gmina Ciechanów będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Gminy, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Ciechanów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Kierownika GOPS.

Kierownik GOPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Kierownikowi GOPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Wójta (na wniosek Kierownika GOPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza GOPS, są:

- Urząd Gminy;
- Zespół Interdyscyplinarny np. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Punkt Konsultacyjny;
- Pedagodzy szkolni;
- Szkoły i przedszkola;

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Gminy. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do 31 marca każdego roku na ręce Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Koordynatorzy Wspierający składają sprawozdanie za poprzedni rok z realizowanych zadań, z uwzględnieniem właściwych programów i projektów pomocy społecznej i oceną stopnia osiągnięcia celów nakreślonych w strategii. Całościowy raport Kierownik GOPS przedkłada Wójtowi do końca czerwca każdego roku za rok poprzedzający.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

ZAŁĄCZNIK NR 1 – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

OSP		
Lp.	Nazwa podmiotu	Adres
1.	OSP RYDZEWO	Rydzewo 45 A, 06-452 Ościslowo
2.	OSP MODŁA	Modła 27, 06-458 Niedzbórz
3.	OSP GĄSKI	Gąski ul. Partyzantów 38, 06-400 Ciechanów
4.	OSP RZECZKI	Rzeczki 17 A, 06-400 Ciechanów
Koła Gospodyń Wiejskich		
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Rydzewie „PRO QLTURA”	Rydzewo 20, 06-452 Ościslowo
2.	Koło Gospodyń Wiejskich w Ujazdówku „SAMI SWOI”	Ujazdówek 30, 06-400 Ciechanów
3.	Koło Gospodyń Wiejskich w Gumowie „MIAŁA BABA KOGUTA”	Gumowo 54, 06-452 Ościslowo
4.	Koło Gospodyń Wiejskich w Nużewie „Cuda Wianki”	Nużewo 67, 06-400 Ciechanów
5.	Koło Gospodyń Wiejskich w Kownatach Żędowych „Czerwone Korale”	Kownaty Żędowe ul. Ciechanowska 44, 06-400 Ciechanów
6.	Koło Gospodyń Wiejskich w Niechodzinie „Sabat Czarownic”	Niechodzin ul. Główna 2 06-400 Ciechanów

7.	Koło Gospodyń Wiejskich w Modle „Babeczki”	Modła 26, 06-458 Niedzbórz
Stowarzyszenia		
1.	Stowarzyszenie „To Kochane Mazowsze”	Gąski ul. Leśna 59, 06-400 Ciechanów
2.	Stowarzyszenie Mistrzowie Sztuki	Chruszczewo ul. Słoneczna 4A 06-400 Ciechanów
3.	Stowarzyszenie Polska dwóch Serc	Gąski ul. Piaskowa 12 06-400 Ciechanów
Klub Sportowy		
1.	Klub Sportowy „Gryf”	Kownaty Żędowne ul. Ciechanowska 44, 06-400 Ciechanów
Klub Senior		
1.	Klub Senior + w Gumowie	Gumowo 5D, 06-452 Ościśwo